

Забельська Є., Сердюк І. Рец. на: **Мариновський Ю. Гулаки на Правобережжі Дніпра. Родовід і власність правобережних Гулаків з Артема. Матеріали до біографії роду.** – Черкаси: Вертикаль, 2014. – 510 с.

Останнім часом генеалогічні дослідження та біографістика набувають все більшої популярності як у контексті генеалогічних досліджень, так і в сенсі вивчення регіональної історії. Історики-професіонали та аматори у першу чергу з охотою беруться за історії відомих родин, однак рецензована праця розглядає розгалуження великого роду, в котрому знайшлося місце і «сильним світу цього», і простим селянам. Черкаський краєзнавець Юрія Мариновський в одному дослідженні зібрав велику кількість архівних матеріалів, пов'язаних з історією родини Гулаків (Гулаків-Артемовських / Артемовських-Артеменків — Гулаків - Артеменків, Семеренків / Симиренків), котрі мешкали на Правобережжі Дніпра, а ведуть свій рід від Лівобережних Гулаків.

Автор зауважує, що вивчення виключно «зіркових біографій», призводить до знецінення великого пласту наукового знання, яким, як ми знаємо, мають послуговуватись у своїх дослідженнях професіональні і компетентні історики. Ця книга покликана викорінити подібну проблему і вивести на історичну арену сім'ї, родовід котрих не досліджувався лише з причини відсутності відомих членів фамілії.

Збірник документів є фундаментальною працею, яка може стати корисною при вивченні не лише генеалогічних зв'язків родини Гулаків, а й історій інших сімей, мікроісторичних студіях, історії Черкащини. Публікація постала на основі ґрунтовного ознайомлення з документальною базою різних архівів України (Державних архівів Київської, Полтавської, Черкаської, Чернігівської областей), а також закордонних, зокрема Російського державного історичного архіву в Санкт-Петербурзі,

Російського державного воєнно-історичного архіву тощо. Ми бачимо посилання на сповідні розписи, метричні книги, декрети, листи, документи купівлі-продажу земельних ділянок, садиб тощо. Велика кількість проаналізованих і скомпонованих за табличним методом джерел хоч не є повністю оригінальними, все ж таки становлять велику наукову цінність.

Книга складається із 11 основних структурних елементів (розділів):

1. *Гулаки — знаний український рід.* У цьому розділі автор наводить перші згадки про сім'ю та основоположника родини, прослідковує генезу прізвища. Також ми можемо простежити процеси набуття дворянства та оформлення земельних володінь, котрі належали різним гілкам роду. Для зручності використання велика кількість матеріалу подана у вигляді таблиць.

2. *Додатки. Документи.* Цей розділ містить виключно матеріали, пов'язані з життям та діяльністю різних представників роду. Це є як документи на право володіння землею, так і різні ревізії, дворянські грамоти, списки парафіяльних церков (всього 33 одиниці).

3. *Додатки 2. Матеріали і документи.* Ці матеріали докладно інформують про Гулаків, Артеменків та Турчовичів, які проживали у селі Вербівка.

4. *Додаток 3. Матеріали і документи.* У цьому розділі містяться записи з документів парафіяльної церкви у місті Городище, прихожанами якої були майже всі Гулаки і Гулаки-Артемовські, а також значна частина селян Артеменків, які проживали на території однойменної парафії.

5. *Коментарі і примітки.* Цей розділ належить до наукового апарату книги, але має і самостійну цінність, оскільки має посилання на силу допоміжних документів, які стосуються певних подій чи осіб, і дає пояснення ряду фактів, котрі були наведені у тексті вище. У ньому наведені посилання на архівні справи, що є особливо цінним для подальших досліджень, які можливо будуть проводитись іншими науковцями.

6. *Реєстр родовідних таблиць.* Більшу частину книги складають родовідні таблиці окремих родин Гулаків. Для систематизації та полегшення їх використання довелося робити окремий реєстр.

7. *Використані джерела.*

8. *Умовне скорочення назв релігійних установ(церков, парафій).*

9. *Таблиця імен, що згадуються.* Для зручності читачів книги Автор паралельно наводить різні варіації одних і тих же імен, котрі вживалися в документації кін. XVIII — поч. XX ст. на Черкащині.

10. *Топоніми м. Городище.* Це місто є ключовим для Гулаків. Воно найчастіше згадується в документах, тому й виникла необхідність пояснити читачам ті чи ті його топоніми.

11. *Ілюстрації.* Це копії 18 документів різних періодів, що можуть дати читачам уявлення про матеріали, опрацьовані Ю.Мариновським. Вони ж передають емоційне навантаження, оскільки серед них є й, наприклад, відомості про розстріл Євгенія Гулака-Артемовського.

Загалом книга складає враження якісного і скрупульозного краєзнавчого дослідження, Автору довелося відібрати й опублікувати велику кількість документів, частину з них перекладено ним з польської мови. Важливо, що сама передача текстів виконана якісно, хоч вона майже не супроводжується примітками і коментарями, як це традиційно робиться в наукових археографічних публікаціях. Праця Юрія Мариновського безумовно стане корисною багатьом любителів старовини.

Євгенія Забельська – магістрантка історичного факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка;

Ігор Сердюк – кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри історії України.